

วารสารอิเล็กทรอนิกส์
ทางการศึกษา

OJED, Vol. 15, No. 2, 2020. Article ID: OJED-15-02-003
Article Info: Received 3 July, 2017; Revised 10 June, 2020; Accepted 10 June, 2020

OJED

An Online Journal

of Education

www.tci-thaijo.org/index.php/OJED

**นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ
สำหรับเยาวชนไทย : กรณีศึกษา สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ด
Art Teaching Innovation to Enhance Peace Consciousness for Thai Youth:**

Case Study Pakkred Home Boys

นลินทิพย์ คร้ามอยู่ *

Nalinthip Kramyoo

โสมฉาย บุญญานันต์ **

Soamshine Boonyananta

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนานวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย 2) ศึกษาผลการเกิดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพของเยาวชนไทยก่อนและหลังการใช้นวัตกรรมการสอนศิลปะ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ เยาวชนอายุ 16-17 ปี จำนวน 15 คน จากสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ด โดยใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ระยะเวลาในการทดลอง 13 คาบเรียน (คาบเรียนละ 50 นาที) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย 2) แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนรายบุคคล 3) แบบวัดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ (ก่อนเรียน – หลังเรียน) และ 4) แบบสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ดูแลเยาวชน จำนวน 2 คน และ เยาวชนผู้เรียน จำนวน 15 คน ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลปริมาณด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (M) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และสถิติเชิงสรุปอ้างอิงคือ t -test dependent และการวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย คือ แนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะ จากการสังเคราะห์ทฤษฎีจิตสำนึก แนวทางการเรียนรู้ และหลักธรรม ที่ส่งเสริมเรื่องสันติภาพ ที่มีองค์ประกอบ 7 ข้อ ได้แก่ 1.การศึกษาค้นคว้าและปฏิบัติงานด้วยตนเอง 2.การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม 3.การคิดวิเคราะห์เชื่อมโยง 4.การใช้เหตุผลเพื่อแก้ปัญหา 5.การแสดงความคิดเห็น 6.การรับฟังความคิดเห็น 7.การตระหนักในความเท่าเทียมและเคารพในสิทธิของกันและกัน แล้วจึงได้นำแนวทางที่ได้มาพัฒนาเป็นแผนการสอนศิลปะจำนวน 10 แผน โดยนำมาพัฒนาร่วมกับการศึกษากิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมสันติภาพ แนวปฏิบัติที่ดีในการจัดกิจกรรมส่งเสริมเรื่องสันติภาพให้แก่เยาวชน และรวมถึงความรู้เรื่องสันติภาพ 2) เยาวชนผู้เรียนที่ได้ผ่านนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย มีผลการวัดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ หลังเรียน ($M = 3.77$) สูงกว่าก่อนเรียน ($M = 3.29$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสามารถศึกษาค้นคว้าและปฏิบัติงานด้วยตนเอง ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มได้ คิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น ใช้เหตุผลเพื่อแก้ปัญหาได้ รู้จักแสดงความคิดเห็นและรับฟัง และสามารถตระหนักในความเท่าเทียมและเคารพในสิทธิของกันและกันได้

คำสำคัญ: ศิลปะ, สันติภาพ, ศิลปะสร้างสันติภาพ, การส่งเสริมจิตสำนึก

*นิสิตมหาบัณฑิตสาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

*Graduate Student of Art Education Division, Department of Art, Music and Dance Education, Faculty of Education, Chulalongkorn University
E-mail Address: n.nalinthip@hotmail.com

**อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**Lecturer of Art Education Division, Department of Art, Music and Dance Education, Faculty of Education, Chulalongkorn University
E-mail Address: soamshine.b@chula.ac.th

ISSN 1905-4491

Abstract

The objectives of this research were to 1) Develop art teaching innovation to enhance peace consciousness for Thai youth, 2) Study the effect on Thai youth peace consciousness before and after use of the art teaching innovation. The sample group was fifteen boys aged 16-17 year olds who were specifically selected from The Pakkred Home for Boys. The frequency and durations of the experiment comprised thirteen 50-minute sessions. The research instruments were 1) Art teaching innovation to enhance peace consciousness for Thai youth, 2) An observation form for individual behavior, 3) Peace consciousness evaluation (pre-test and post-test), and 4) Interview forms for 2 young children caregivers and 15 young children. Data was analyzed by using mean, standard deviation, and t-test dependent.

The research findings were as follows: 1) Art teaching innovation to enhance peace consciousness for Thai youth comprise art instructional guidelines to enhance peace consciousness consisting of a. Self-study and practice b. Group work c. Analytical and associative thinking d. Rational problem-solving e. Expressing personal opinions f. Open-minded listening g. Awareness of equality and respect for others. The researcher used art instructional guidelines to developed 10 art lesson plans that included peace learning topics. 2) The youth who were exposed to art teaching innovation to enhance peace consciousness for Thai youth had a level of peace consciousness ($M = 3.77$) higher than before learning ($M = 3.29$) at the significant difference level of .05. Moreover the youth were capable of self-study, group work, analytical and associative thinking, rational problem solving, expressing personal opinions, open-minded listening, and they had an awareness of equality and respect for others.

Keywords: art, peace, art for peace, enhancing consciousness

บทนำ

สันติภาพ คือ การดำรงชีวิตอยู่โดยปราศจากความรุนแรงและความขัดแย้ง รู้จักเรียนรู้การอยู่ร่วมกัน และรู้จักแก้ไขปัญหาโดยใช้เหตุผลอย่างสันติวิธี สันติภาพเป็นเป้าหมายสำคัญที่องค์กร UNESCO ตั้งไว้ในกระบวนการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ในส่วนของการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน ซึ่งมีการจัดการศึกษาปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้จักเข้าใจผู้อื่น สามารถจัดการความขัดแย้งและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และเกิดการรักสันติภาพขึ้นภายในจิตใจ (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541) ซึ่งสถิติปัจจุบันกระทรวงยุติธรรมพบปัญหาความขัดแย้งในเยาวชนมีมากเป็นอันดับ 3 (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม, 2556) เนื่องจากเป็นช่วงวัยของการเปลี่ยนแปลงที่มีการ แปรผันทางอารมณ์ได้ง่าย จึงทำให้เห็นว่าเยาวชนเป็นช่วงวัยที่ต้องการการเสริมสร้างจิตสำนึกในเรื่องของสันติภาพและการแก้ไขปัญหาโดยใช้สันติวิธีอยู่เสมอ

จิตสำนึกเป็นสภาวะจิตรู้ตัว เกิดจากประสบการณ์ที่นำไปสู่การรับรู้ และจิตสำนึกจากภายในจะส่งผลต่อพฤติกรรมและการประพฤติปฏิบัติ (ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัจจกร, 2543) การส่งเสริมจิตสำนึกจึงทำได้โดยการปฏิบัติและเรียนรู้ด้วยตนเองซึ่งจะทำให้เกิดประสบการณ์และนำไปสู่การสร้างจิตสำนึกในที่สุด การส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ จึงเป็นการทำให้เกิดความตระหนักรู้ในเรื่องของวิธีการอยู่ร่วมกันและการรู้จักแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธี โดยพบว่าศิลปะเป็นสิ่งที่หนึ่งที่สามารถทำให้เกิดการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันได้ ดังคำของ ชูจิตต์ วัฒนารมณ (2529) ที่ว่า ศิลปะช่วยพัฒนาการทำงานร่วมกับผู้อื่น พัฒนาอารมณ์ นิสัย และส่งเสริมการมีสันติภาพภายในจิตใจได้ และ Poe (2011) ได้กล่าวว่า ศิลปะเป็นสิ่งที่ช่วยในการสนับสนุนเปลี่ยนแปลงจิตสำนึกของมนุษย์ได้ ดังนั้นกิจกรรมศิลปะจึงเป็นทางเลือกที่น่าสนใจ ที่จะนำมาใช้สอนศิลปะ และส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพไปพร้อมกัน ที่ผ่านมามีผู้ใช้กิจกรรมศิลปะส่งเสริมเรื่องสันติภาพไว้มากมาย

เช่น งานวิจัยของชลธิชา ชันติติลวงษา (2540) เรื่อง ผลของการสอนศิลปะตามแนวคิดแบบเซอร์เรียลลิสม์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์เรื่องสันติภาพ ของนักเรียนชั้น ป.6 ในชุมชนแออัด กรุงเทพมหานคร งานวิจัยของ Anderson (2002) เรื่อง การสร้างสันติภาพผ่านการสร้างงานศิลปะมันดูลา และงานวิจัยของ Song (2012) เรื่อง การสร้างความเข้าใจเรื่องสันติภาพผ่านการแสดงออกทางศิลปะ โดยให้ผู้เรียนวาดภาพโลกสันติภาพในแบบที่ต้องการลงบนลูกบอล ซึ่งผลการวิจัยพบว่าสันติภาพนั้นใช้ศิลปะเข้ามาช่วยปลูกฝังได้ ทั้งนี้ นอกจากศิลปะแล้ว ได้มีทฤษฎีจิตสำนึก แนวทางการเรียนรู้ และหลักธรรมที่ส่งเสริมเรื่องการเรียนรู้การอยู่ร่วมกันที่น่าสนใจที่สามารถนำมาสังเคราะห์ให้เกิดแนวทางการเรียนรู้ใหม่ให้สอดคล้องกับการสร้างจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ เพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นไปตามเป้าหมายของ UNESCO และเป้าหมายสมรรถนะผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ได้

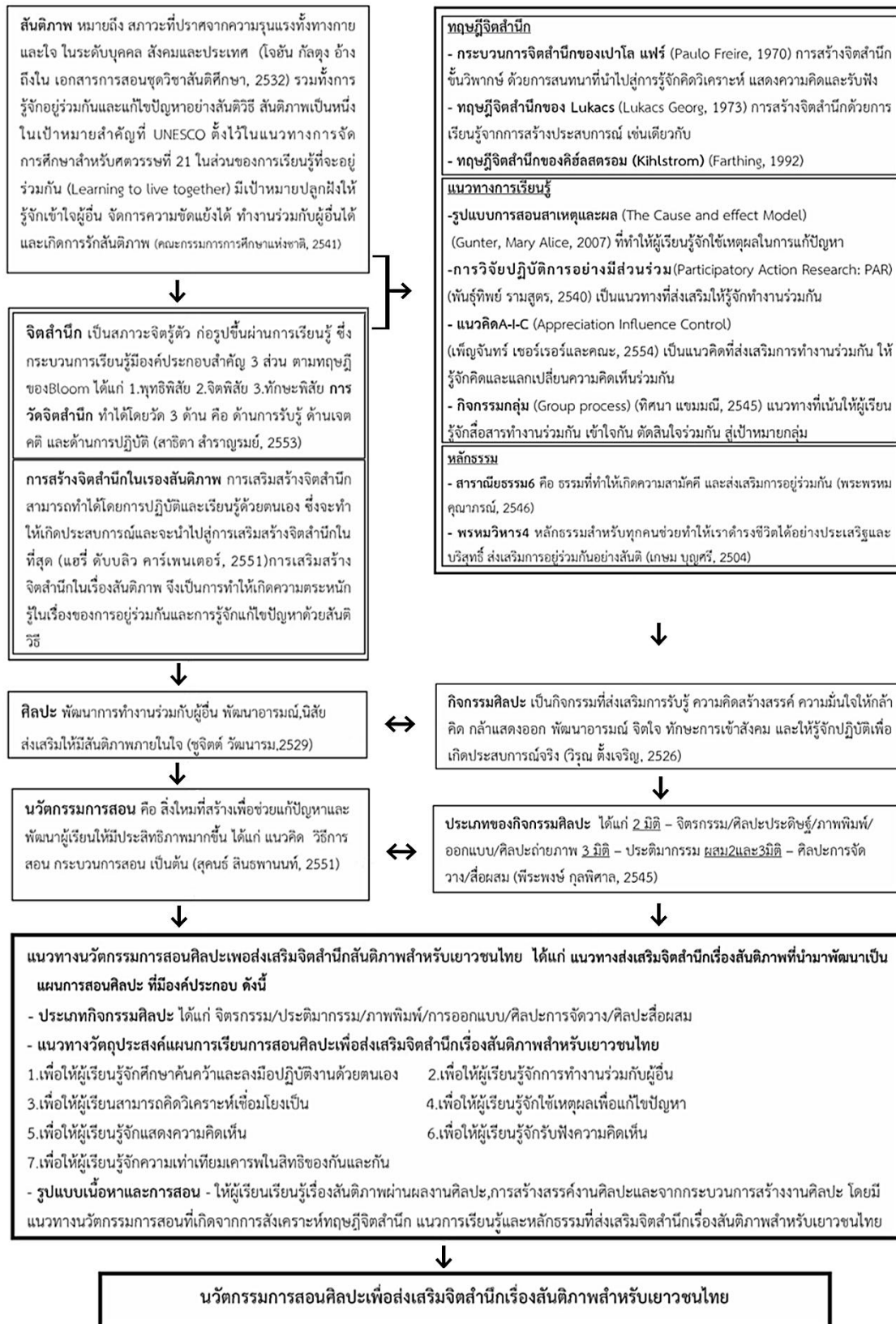
การสังเคราะห์แนวทางการเรียนรู้ใหม่ขั้นตอนนี้มีความสอดคล้องกับความหมายของนวัตกรรมการสอนที่ว่า นวัตกรรมการสอน คือ สิ่งใหม่ที่สร้างขึ้นเพื่อช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ได้แก่ แนวคิด กระบวนการสอน ชุดกิจกรรม เป็นต้น (สุคนธ์ สินธพานนท์, 2551) นวัตกรรมการสอนจึงเป็นทางเลือกที่น่าสนใจที่สามารถนำมาใช้พัฒนาเยาวชนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ ดังนั้น นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย จึงเป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย ที่เกิดจากการสังเคราะห์ทฤษฎีจิตสำนึก แนวทางการเรียนรู้ และหลักธรรม ที่ส่งเสริมเรื่องสันติภาพ ขึ้นมาใหม่ ที่สามารถสรุปแนวทางออกมาได้ดังนี้คือ แนวทางการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง รู้จักคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น รู้จักแสดงความคิดเห็นและรับฟัง รู้จักใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา รู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น และรู้จักความเท่าเทียมเคารพในสิทธิของกันและกัน ซึ่งเมื่อได้นวัตกรรมแนวทางการสอนศิลปะที่สังเคราะห์มาแล้วก็นำไปพัฒนาให้เป็นแผนการสอนศิลปะจำนวน 10 แผน สำหรับนำไปใช้ในการเสริมสร้างเยาวชนต่อไป เพื่อให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องศิลปะ และเกิดการมีจิตสำนึกในเรื่องสันติภาพไปพร้อมกัน โดยในการวิจัยครั้งนี้เป็นการทำวิจัยเชิงทดลอง มีกลุ่มตัวอย่างเป็นเยาวชนช่วงอายุ 16-17 ปี ในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ด ซึ่งเป็นเยาวชนที่มีภูมิหลังทางด้านครอบครัวและประสบการณ์ในการใช้ชีวิตที่มีความเกี่ยวข้องกับความเสี่ยงเป็นส่วนใหญ่ จึงมีความเห็นว่าการนำนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทยไปทำการเรียนการสอนกับเยาวชนในกลุ่มนี้จะมีความเหมาะสมและเยาวชนได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง

จากการศึกษา และทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เป็นกรอบวิจัย ดังภาพ 1

ภาพ 1

กรอบแนวคิดการวิจัย

เรื่อง นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนานวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย
2. เพื่อศึกษาผลการเกิดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพของเยาวชนก่อนและหลังการใช้นวัตกรรมการสอนศิลปะ

วิธีการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

หลังการใช้นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย เยาวชนมีจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสูงกว่าก่อนใช้นวัตกรรม

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ เยาวชนช่วงอายุ 16-17 ปี
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เยาวชนช่วงอายุ 16-17 ปี จากสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ด 15 คน
3. ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรต้น คือ นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ
ตัวแปรตาม คือ จิตสำนึกเรื่องสันติภาพของเยาวชน
4. ระยะเวลาในการทดลอง 13 คาบเรียน (คาบเรียนละ 50 นาที)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เยาวชนช่วงอายุ 16-17 ปี จำนวน 15 คน จากสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ด โดยใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) เนื่องจากเยาวชนในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ดนั้นเป็นเยาวชนที่มีภูมิหลังทางด้านครอบครัวและประสบการณ์ในการใช้ชีวิตที่มีความเกี่ยวข้องกับความเสี่ยงเป็นส่วนใหญ่ จึงมีความเห็นว่าการนำนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทยไปทำการเรียนการสอนกับเยาวชนในกลุ่มนี้จะเหมาะสมและเยาวชนได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง โดยพิจารณาจากเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น คือ 1) เป็นเยาวชนช่วงอายุ 16-17 ปี 2) สามารถเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างต่อเนื่อง 13 คาบเรียน 3) มีความต้องการเรียนรู้ทางด้านศิลปะ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย คือ แผนการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ ที่มีแนวทางการเรียนรู้ที่เกิดจากการสังเคราะห์ทฤษฎีจิตสำนึก แนวทางการเรียนรู้และหลักธรรมที่ส่งเสริมเรื่องสันติภาพ จำนวน 10 แผน โดยกำหนดระยะเวลาในการเรียนการสอนทั้งหมด 13 คาบเรียน คาบเรียนละ 50 นาที 2) แบบสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนพฤติกรรมที่คาดหวังตามวัตถุประสงค์ของแผนการเรียนการสอนเป็นแบบรูบริค (rubric scoring) 3) แบบวัดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ (ก่อนเรียน – หลังเรียน) โดยในแบบวัดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพนี้จะมีการวัด 3 ด้าน คือ ด้านการเรียนรู้ ด้านเจตคติ และด้านการปฏิบัติ ซึ่งจะใช้แบบวัดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพนี้ชุดเดียวกันทั้งตอนก่อนเรียนและหลังเรียน และ 4) แบบสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ดูแลเยาวชน จำนวน 2 คน และ เยาวชนผู้เรียน จำนวน 15 คน โดยเนื้อหาของคำถามใน

การสัมภาษณ์จะเป็นการถามความคิดเห็นที่มีต่อวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย ซึ่งจะใช้สัมภาษณ์หลังการเรียนการสอนครบทั้ง 10 แผน

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาข้อมูล แนวทาง การวิจัย และกิจกรรมศิลปะ ที่เกี่ยวข้องจากวารสารหนังสือ และไปศึกษาสัมภาษณ์แบบปฏิบัติที่ดีที่มีในประเทศไทย จำนวน 4 แห่ง คือ โรงเรียนที่มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมทางด้านสันติภาพภายในโรงเรียนอย่างน้อย 1 ครั้ง ได้แก่ โรงเรียนวัดราชาธิวาส และโรงเรียนพระแม่มาลี เขตสาทร และองค์กรที่มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมทางด้านสันติภาพให้แก่เยาวชน ได้แก่ มูลนิธิสหพันธ์สันติภาพสากล (ประเทศไทย) และสมาคมสหพันธ์สตรีเพื่อสันติภาพโลก (ประเทศไทย) ทั้งนี้เป็นการไปสัมภาษณ์เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย

2. วิเคราะห์ข้อมูลที่ศึกษาค้นคว้าเพื่อใช้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย 2) แบบสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล 3) แบบวัดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ (ก่อนเรียน – หลังเรียน) และ 4) แบบสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ดูแลเยาวชน และ เยาวชนผู้เรียน

3. ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือ ได้แก่ นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย แบบสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล และแบบสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง กับผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน แล้วนำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไข จากนั้นนำเครื่องมือที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับเยาวชนที่มีช่วงอายุ 16-17 ปี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย แล้วนำผลจากการทดลองมาปรับปรุงเครื่องมืออีกครั้ง แล้วจึงนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ในส่วนแบบวัดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพนั้นได้นำไปตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหากับผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ค่า IOC ความสอดคล้องเชิงเนื้อหาของแบบวัดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ พบว่า ค่าเฉลี่ยดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.61 หมายถึงสามารถนำไปใช้ได้จริงหลังปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ ต่อมาได้นำแบบวัดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลองที่มีความคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง โดยทดลองกับนักเรียนช่วงอายุ 16-17 ปี โรงเรียนศรีอยุธยา จำนวน 30 คน แล้วจึงวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) โดยได้ผลจากการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบวัดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ คือ 0.862 หมายถึงสามารถนำไปใช้ได้จริงหลังปรับปรุงแก้ไขแล้ว จึงนำเครื่องมือไปปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งแล้วจึงนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาในการทดลองเก็บข้อมูลรวมทั้งสิ้น 13 คาบเรียน คาบเรียนละ 50 นาที โดยมีลำดับขั้นตอนในการทดลองดังนี้

1. วัดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพของกลุ่มตัวอย่างก่อนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในคาบเรียนที่ 1
2. ทดลองการใช้งานนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย คือ แผนการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ ที่มีทั้งหมด 10 แผน โดยทั้ง 10 แผนนี้จะมีการเรียนการสอนอยู่ในระยะเวลาทั้งหมด 13 คาบเรียน คาบเรียนละ 50 นาที แผนการเรียนการสอนทุกแผนมีการกำหนดวัตถุประสงค์ตามแนวทางการเรียนรู้ที่สังเคราะห์ขึ้นจากทฤษฎีจิตสำนึก แนวทางการเรียนรู้ และหลักธรรมที่ส่งเสริมเรื่องสันติภาพ และมีการสอดแทรกเนื้อหาเรื่องสันติภาพและแนวทางการส่งเสริม

จิตสำนึกเรื่องสันติภาพเข้าไปในการเรียนการสอนศิลปะด้วย ทั้งนี้ผู้วิจัยจะมีการจดบันทึกและสังเกตพฤติกรรมผู้เรียนควบคู่ไปในการเรียนการสอนด้วย

3. วัดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพของกลุ่มตัวอย่างหลังจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครบทั้ง 10 แผน ในคาบเรียนที่ 13

4. สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ดูแลเยาวชน และเยาวชนผู้เรียน หลังการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครบทั้ง 10 แผน

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปและการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ดังนี้

1. แบบวัดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ (ก่อนเรียน-หลังเรียน) นำมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำผลมาเปรียบเทียบกับสถิติ t-test dependent
2. แบบสังเกตพฤติกรรม นำมาวิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ แล้วจึงสรุปผล
3. แบบสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง นำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย

1) นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย

นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย คือ แนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ ที่ได้จากการสังเคราะห์ทฤษฎีจิตสำนึก แนวทางการเรียนรู้ และหลักธรรม ที่ส่งเสริมเรื่องสันติภาพ ซึ่งสามารถแสดงตารางสังเคราะห์แนวทางการส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ จากทฤษฎีจิตสำนึก แนวทางการเรียนรู้ และหลักธรรม ดังตาราง 2

ภาพ 2

ตารางสังเคราะห์แนวทางการส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ จากทฤษฎีจิตสำนึก แนวทางการเรียนรู้ และหลักธรรม

แนวทางการสร้างจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ									สรุป
ทฤษฎีจิตสำนึก			แนวทางการเรียนรู้						แนวทางการสร้างจิตสำนึกเรื่อง สันติภาพ
Paulo Freire	Lukacs	Kihlstrom	รูปแบบการสอนสาเหตุและผล	การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม	แนวคิด A-I-C	กิจกรรมกลุ่ม	สารณียธรรม 6	พรหมวิหาร 4	
รู้จักคิดวิเคราะห์			รู้จักคิดวิเคราะห์	รู้จักคิดวิเคราะห์	รู้จักคิดวิเคราะห์				รู้จักคิดวิเคราะห์
รู้จักแสดงความคิดเห็น			รู้จักแสดงความคิดเห็น		รู้จักแสดงความคิดเห็น	รู้จักแสดงความคิดเห็น	รู้จักแสดงความคิดเห็น	รู้จักแสดงความคิดเห็น	รู้จักแสดงความคิดเห็น
รู้จักรับฟังความคิดเห็น			รู้จักรับฟังความคิดเห็น		รู้จักรับฟังความคิดเห็น	รู้จักรับฟังความคิดเห็น			รู้จักรับฟังความคิดเห็น

ภาพ 2

ตารางสังเคราะห์แนวทางการส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ จากทฤษฎีจิตสำนึก แนวทางการเรียนรู้ และหลักธรรม

แนวทางการสร้างจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ									สรุป
ทฤษฎีจิตสำนึก			แนวทางการเรียนรู้				หลักธรรม		แนวทางการสร้างจิตสำนึกเรื่อง สันติภาพ
Paulo Freire	Lukacs	Kihlstrom	รูปแบบการสอนสาเหตุและผล	การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม	แนวคิด A-I-C	กิจกรรมกลุ่ม	สารณียธรรม 6	พรหมวิหาร 4	การสร้างจิตสำนึกเรื่อง สันติภาพ
การศึกษา	การศึกษา	การศึกษา			การศึกษา				การศึกษา
ค้นคว้า	ค้นคว้า	ค้นคว้า			ค้นคว้า				ค้นคว้า
เรียนรู้	เรียนรู้	เรียนรู้							เรียนรู้
ปฏิบัติให้	ปฏิบัติให้	ปฏิบัติ							ปฏิบัติ
เกิด	เกิด								
ประสบ	ประสบ								
การณ์	การณ์								
			ใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหา					การรู้จักวางเฉย	ใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหา
				การมีส่วนร่วม	การมีส่วนร่วม	ทำงานเป็นกลุ่ม	ช่วยเหลือ, แบ่งปัน ทำสิ่งที่ เป็นประโยชน์ต่อกัน และไม่ทำตนให้เป็น ที่รังเกียจของหมู่คณะ	ความปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข	รู้จักทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม
			เคารพในสิทธิของกันและกัน	เคารพในสิทธิของกันและกัน	เคารพในสิทธิของกันและกัน		มีความเห็นชอบร่วมกัน	ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี	รู้จักความเท่าเทียมเคารพในสิทธิของกันและกัน

จากตารางสรุปได้ว่า นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย คือ แนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ ที่มีองค์ประกอบ 7 ข้อ ได้แก่ 1.การศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง 2.การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม 3.การคิดวิเคราะห์เชื่อมโยง 4.การใช้เหตุผลเพื่อแก้ปัญหา 5.การแสดงความคิดเห็น 6.การรับฟังความคิดเห็น 7.การตระหนักในความเท่าเทียมและเคารพในสิทธิของกันและกัน แล้วจึงนำแนวทางที่ได้มาพัฒนา ร่วมกับการศึกษากิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมเรื่องสันติภาพจำนวน 23 กิจกรรม แนวปฏิบัติที่ดีในด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมเรื่องสันติภาพให้แก่

เยาวชนจำนวน 4 แห่ง และรวมถึงเนื้อหาความรู้เรื่องสันติภาพ ออกมาเป็นแผนการเรียนรู้การสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย จำนวน 10 แผน ดังรายละเอียดตาราง 2

ตาราง 2

นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย

นวัตกรรมการสอนศิลปะ	วัตถุประสงค์ แผนการสอน	หัวข้อ การเรียนรู้	แนวทางการส่งเสริม จิตสำนึก เรื่องสันติภาพ
<u>แผนที่ 1</u> เรื่อง ความหมายและสัญลักษณ์ สันติภาพ <u>ประเภท</u> ออกแบบ <u>ลักษณะกิจกรรม</u> เดี่ยวและกลุ่ม <u>ระยะเวลา</u> 1 คาบ (50 นาที) <u>แนวคิด</u> ให้ผู้เรียนเรียนรู้ความหมาย และสัญลักษณ์ของสันติภาพ ผ่าน การออกแบบสัญลักษณ์สันติภาพ ด้วยตนเองและสามารถทำงาน ร่วมกับผู้อื่นรู้จักความเท่าเทียมผ่าน การนำผลงานมาผูกรวมกันเป็นหนึ่ง เดียว	1. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษา ค้นคว้าและลงมือปฏิบัติงาน ด้วยตนเอง 2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ 3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิด วิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น 4. เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักความเท่า เทียมเคารพในสิทธิของกัน และกัน	ความหมายและ สัญลักษณ์ของ สันติภาพ	- รู้จักศึกษาค้นคว้าและลง มือปฏิบัติด้วยตนเอง - รู้จักการทำงาน ร่วมกับผู้อื่น - รู้จักคิดวิเคราะห์ เชื่อมโยงเป็น - รู้จักความเท่าเทียม เคารพในสิทธิของกัน และกัน
<u>แผนที่ 2</u> เรื่อง Peace Mascot <u>ประเภท</u> ออกแบบ <u>ลักษณะกิจกรรม</u> กลุ่ม <u>ระยะเวลา</u> 1 คาบ (50 นาที) <u>แนวคิด</u> เรียนรู้ความสำคัญสันติภาพ ผ่านกระบวนการทำงานกลุ่มเพื่อ สร้างสรรค์ Mascot	1. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ 2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิด วิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น 3. เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักความเท่า เทียมเคารพในสิทธิของกัน และกัน	ความ สำคัญของ สันติภาพ	- รู้จักการทำงาน ร่วมกับผู้อื่น - รู้จักคิดวิเคราะห์ เชื่อมโยงเป็น - รู้จักความเท่าเทียม เคารพในสิทธิกันและกัน - รู้จักแสดงความคิดเห็น - รู้จักรับฟังความคิดเห็น
<u>แผนที่ 3</u> เรื่อง โลกที่พบเจอ <u>ประเภท</u> สื่อะคริลิกบนเฟรม <u>ลักษณะกิจกรรม</u> กลุ่ม <u>ระยะเวลา</u> 2 คาบ (100 นาที) <u>แนวคิด</u> ให้ผู้เรียนตระหนักถึง เหตุการณ์รอบตัวที่แสดงถึงการมี สันติภาพและการไม่มีสันติภาพ และ ให้รู้จักวิเคราะห์แนวทางการแก้ไข หรือพัฒนา ผ่านกระบวนการ การเรียนรู้และสร้างสรรค์งานศิลปะ ร่วมกัน	1. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ 2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิด วิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น 3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ เหตุผลแก้ปัญหาได้	เหตุ การณ์ความ รุนแรงที่เกิดใน ปัจจุบัน	- รู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น - รู้จักคิดวิเคราะห์ เชื่อมโยง - รู้จักใช้เหตุผลแก้ปัญหา - รู้จักความเท่าเทียม เคารพในสิทธิกันและกัน - รู้จักแสดงความคิดเห็น - รู้จักรับฟังความคิดเห็น

นวัตกรรมการสอนศิลปะ	วัตถุประสงค์ แผนการสอน	หัวข้อ การเรียนรู้	แนวทางการส่งเสริม จิตสำนึก เรื่องสันติภาพ
<u>แผนที่ 4</u> เรื่อง แตกต่างไม่แตกแยก ประเภท จิตรกรรม cubism ลักษณะกิจกรรม เดี่ยวและกลุ่ม ระยะเวลา 1 คาบ (50 นาที) แนวคิด ให้ผู้เรียนเรียนรู้วิธีการอยู่ ร่วมกันบน ความแตกต่างผ่าน กระบวนการเรียนรู้และสร้างสรรค์ งานศิลปะ Cubism	1. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น 2. เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักความเท่าเทียมเคารพในสิทธิของกันและกัน 3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้	วิธีการอยู่ ร่วมกันบนความ แตกต่าง	- รู้จักความเท่าเทียมเคารพในสิทธิของกันและกัน - รู้จักคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น - รู้จักแสดงความคิดเห็น - รู้จักรับฟังความคิดเห็น
<u>แผนที่ 5</u> เรื่อง ในวันหนึ่ง ประเภท Collage ลักษณะกิจกรรม เดี่ยวและกลุ่ม ระยะเวลา 1 คาบ (50 นาที) แนวคิด ให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยง หลักธรรมที่ส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน ในการใช้ชีวิตประจำวันได้	1. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น 2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง 3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้	หลักธรรมที่ ส่งเสริมการอยู่ ร่วมกัน	- รู้จักศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง - รู้จักคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น - รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น
<u>แผนที่ 6</u> เรื่อง สีสันแห่งความสงบ ประเภท จิตรกรรมสีโปสเตอร์ ลักษณะกิจกรรม กลุ่ม ระยะเวลา 2 คาบ (100 นาที) แนวคิด การสื่อถึงวิถีชีวิตที่สงบสุข ด้วยกระบวนการสร้างสรรค์งาน ศิลปะผ่านหลักการใช้สี	1. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ 2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น	วิถีชีวิต ที่สงบสุข	- รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น - รู้จักคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น - รู้จักแสดงความคิดเห็น - รู้จักรับฟังความคิดเห็น
<u>แผนที่ 7</u> เรื่อง ภาพสะท้อน ประเภท ภาพประกอบการ์ตูน ลักษณะกิจกรรม เดี่ยว ระยะเวลา 1 คาบ (50 นาที) แนวคิด ให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ ใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหา ผ่าน กระบวนการสร้างสรรค์งาน ภาพประกอบการ์ตูน	1. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้เหตุผลแก้ปัญหาได้ 2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น 3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง	สาเหตุ ผล และ วิธีการแก้ไข ความรุนแรง	- รู้จักใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหา - รู้จักคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น - รู้จักศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

นวัตกรรมการสอนศิลปะ	วัตถุประสงค์ แผนการสอน	หัวข้อ การเรียนรู้	แนวทางการส่งเสริม จิตสำนึก เรื่องสันติภาพ
<u>แผนที่ 8</u> เรื่อง สร้างสรรค์สันติภาพ ประเภท Salt painting ลักษณะกิจกรรม เดี่ยวและกลุ่ม ระยะเวลา 1 คาบ (50 นาที) แนวคิด ให้ผู้เรียนได้รู้จักการ แสดงออกถึงการมีสันติภาพและผล ที่เกิดขึ้น	1. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแสดง ความคิดเห็น 2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิด วิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น 3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้	การแสดง ออกถึงการมี สันติภาพและผล ที่เกิดขึ้น	- รู้จักแสดงความคิดเห็น - รู้จักคิดวิเคราะห์ - เชื่อมโยงเป็น - รู้จักการทำงาน ร่วมกับผู้อื่น
<u>แผนที่ 9</u> เรื่อง เมืองแห่งความสุข ประเภท ปั้นดินน้ำมัน ลักษณะกิจกรรม เดี่ยวและกลุ่ม ระยะเวลา 1 คาบ (50 นาที) แนวคิด ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้แนว ทางการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันผ่าน การสร้างสรรค์สัตว์ประหลาดและ เมืองแห่งความสุข	1. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิด วิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น 2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษา ค้นคว้าและลงมือปฏิบัติงาน ด้วยตนเอง 3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแสดง ความคิดเห็น 4. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถรับฟัง ความคิดเห็น	แนวทางการ เรียนรู้ที่จะอยู่ ร่วมกัน	- รู้จักคิดวิเคราะห์ - เชื่อมโยงเป็น - รู้จักศึกษาค้นคว้าและลง มือปฏิบัติด้วยตนเอง - รู้จักการทำงานร่วมกับ ผู้อื่น - รู้จักแสดงความคิดเห็น - รู้จักรับฟังความคิดเห็น
<u>แผนที่ 10</u> เรื่อง Peace Poster ประเภท สื่อผสม ลักษณะกิจกรรม เดี่ยว ระยะเวลา 2 คาบ (100 นาที) แนวคิด ให้ผู้เรียนเข้าใจถึงการมี สันติภาพด้วยการทำงานศิลปะเพื่อ ส่วนรวม ผ่านการสร้างสรรค์ โปสเตอร์รณรงค์เรื่องสันติภาพ ด้วย เทคนิคการพับ origami และ ภาพ พิมพ์กระจก	1. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษา ค้นคว้าและลงมือปฏิบัติงาน ด้วยตนเอง 2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแสดง ความคิดเห็น 3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิด วิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น	สันติภาพกับการ ทำเพื่อส่วนรวม	- รู้จักแสดงความคิดเห็น - รู้จักศึกษาค้นคว้าและลง มือปฏิบัติด้วยตนเอง - รู้จักคิดวิเคราะห์ - เชื่อมโยงเป็น - รู้จักการทำงาน ร่วมกับผู้อื่น

2) ผลการใช้งานนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เยาวชนที่มีอายุ 16-17 ปี จำนวน 15 คน จากสถานสงเคราะห์ เด็กชายบ้านปากเกร็ด ซึ่งจากการทดลองใช้งานนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ สำหรับเยาวชนไทยกับกลุ่มตัวอย่าง ได้ผลการทดลองดังนี้

2.1) ด้านผลการเกิดสันติภาพจากการใช้กระบวนการสอนตามแผนการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย สามารถสรุปผลการเกิดสันติภาพของผู้เรียนได้ดังนี้

แผนที่ 1 เรื่อง ความหมายและสัญลักษณ์สันติภาพ ผลการเกิดสันติภาพ คือ ผู้เรียนสามารถนึกถึงคำที่เกี่ยวข้องกับสันติภาพได้ และให้ความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็นได้ ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความหมาย สันติภาพและทัศนธาตุออกมาเป็นสัญลักษณ์สันติภาพในรูปแบบของตนเองได้เป็นอย่างดี ต่อมาผู้เรียนต่าง

ช่วยกันนำผลงานของตนเองและของเพื่อนมาผูกมัดรวมกันอย่างสนุกสนาน มีการให้ความช่วยเหลือต่อกันเป็นอย่างดี

แผนที่ 2 เรื่อง Peace Mascot ผลการเกิดสันติภาพ คือ ผู้เรียนให้ความร่วมมือจับกลุ่มกันได้อย่างรวดเร็วและเล่นเกมกันอย่างสนุกสนาน ทำให้เห็นวาระระหว่างผู้เรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพข่าวของกลุ่มตนและเพื่อนได้ มีความรู้และเข้าใจในเหตุการณ์ความรุนแรงในภาพ เมื่อเริ่มทำงาน ผู้เรียนต่างช่วยกันคิดออกแบบ และมีความเคารพในการตัดสินใจของผู้อื่น ทำให้ไม่พบปัญหาในการทำงานร่วมกัน เมื่อให้ออกมานำเสนอส่วนใหญ่สามารถเชื่อมโยงความคิดระหว่างความรู้กับตัวผลงานได้ เมื่อให้ร่วมกันประเมิน ผู้เรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันแสดงความคิดเห็นและตั้งใจรับฟังการประเมินดี

แผนที่ 3 เรื่อง โลกที่พบเจอ ผลการเกิดสันติภาพ คือ ผู้เรียนสามารถแยกภาพที่แสดงถึงความรุนแรงและสันติภาพได้ เมื่อให้เล่นเกม ผู้เรียนต่างช่วยกันคิดและเขียนถึงเหตุการณ์ที่ตนและเพื่อนได้พบเจอ ซึ่งผลที่ได้คือผู้เรียนเขียนถึงเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับความรุนแรงได้มากกว่าเหตุการณ์เกี่ยวกับสันติภาพ ทำให้เห็นว่าสังคมในปัจจุบันพบเหตุการณ์ที่มีความรุนแรงได้บ่อยกว่า เมื่อให้เริ่มทำกิจกรรม ผู้เรียนสามารถจับกลุ่มได้โดยมีการปรับเปลี่ยนสมาชิกในบางกลุ่มไปบ้าง ทำให้เห็นว่าผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้โดยไม่จำเป็นต้องเป็นคนสนิทด้วยเท่านั้น ผู้เรียนสามารถแบ่งหน้าที่กันได้เป็นอย่างดี ทำให้เกิดความเท่าเทียมในการมีสิทธิสร้างสรรค์งาน และรู้จักรับผิดชอบในหน้าที่ของตน เมื่อให้นำเสนอผลงาน ผู้เรียนแต่ละกลุ่มสามารถนำเสนองานได้ดี ทำให้เห็นว่าผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ได้ จากตัวผลงานสามารถแสดงถึงการมีเหตุผลในการแก้ไขปัญหาได้ดี และผู้เรียนให้ความร่วมมือในการรับฟังสรุปดีและมีบางคนแสดงความคิดเห็นช่วยสรุปความรู้ตามที่ตนเข้าใจให้ผู้สอนและเพื่อน ๆ ฟังด้วย

แผนที่ 4 เรื่อง แตกต่างไม่แตกแยก ผลการเกิดสันติภาพ คือ ผู้เรียนมีความสนใจในสิ่งที่ผู้สอนอธิบายถึงความแตกต่างสามารถอยู่ร่วมกันได้ดังเช่นเกมที่น่ามาให้เล่น เมื่อทำกิจกรรมผู้เรียนต่างตั้งใจสร้างสรรค์งานเป็นอย่างดี และมีการแลกเปลี่ยนผลงานกันชมกับเพื่อน ๆ เมื่อเสร็จ ผู้เรียนสามารถนำผลงานมาวางรวมกันได้ โดยไม่มีปัญหาเนื่องจากทุกคนเคารพในการแสดงความคิดเห็นของผู้อื่นดี รวมทั้งร่วมกันแสดงความคิดเห็นดี ทำให้เห็นว่าผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้กับตัวกิจกรรมได้ มีความเข้าใจในบทเรียนเป็นอย่างดี

แผนที่ 5 เรื่อง ในวันหนึ่ง ผลการเกิดสันติภาพ คือ เมื่อให้ทำกิจกรรมผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงผลงานของตนกับหลักธรรมที่สอนได้เป็นอย่างดี ในขั้นตอนการแต่งเรื่องราวผู้เรียนได้มีการตกลงในเรื่องของลำดับการแต่งเรื่องก่อนหลัง เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งในการเป็นผู้ต่อเติมเรื่องราวคนถัดไป และผู้เรียนได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่า เห็นด้วย กับสิ่งที่ว่า การนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันนั้นไม่ได้ยากอย่างที่คิด

แผนที่ 6 เรื่อง สีสันแห่งความสงบ ผลการเกิดสันติภาพ คือ ผู้เรียนตอบคำถามว่า ชอบภาพที่แสดงถึงความสงบมากกว่าแบบที่มีความรุนแรง และเห็นด้วยที่มนุษย์จำเป็นต้องเรียนรู้แนวทางการอยู่ร่วมกันให้มากขึ้น ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงได้ในที่สุดว่าภาพวิวทิวทัศน์นั้นสามารถสื่อความหมายออกมาได้ด้วยการใช้สี เมื่อให้เริ่มทำกิจกรรม ผู้เรียนจับกลุ่มและช่วยกันเลือกภาพได้ ภายในกลุ่มมีการแสดงความคิดเห็นและรับฟังที่ดี มีการแบ่งส่วนของภาพและหน้าที่ได้อย่างลงตัว และมีการช่วยเหลือกันภายในกลุ่มดีมากเพื่อให้แต่ละส่วนที่ตนรับผิดชอบกับของเพื่อนสามารถนำมาต่อรวมกันได้เป็นหนึ่งเดียวอย่างสมบูรณ์ และผู้เรียนแต่ละกลุ่มสามารถบอกถึงปัญหา วิธีการแก้ไข และประโยชน์ที่ได้รับจากตัวกิจกรรมได้

แผนที่ 7 เรื่อง ภาพสะท้อน ผลการเกิดสันติภาพ คือ ผู้เรียนต่างลงมือสร้างสรรค์ผลงานอย่างตั้งใจ แต่ละคนสามารถเชื่อมโยงถ่ายทอดความคิดลงมาในผลงานได้ด้วยตนเองอย่างถูกต้องตรงตามคำสั่งของกิจกรรม ระหว่างสร้างสรรค์งานผู้เรียนมีการแบ่งปันอุปกรณ์ให้กัน มีการช่วยเหลือและแนะนำแสดงความคิดเห็นต่อ

ผลงานของเพื่อนในแ่งบวกเป็นอย่างดี เมื่อเสร็จ ผู้เรียนสามารถสื่อสารและอธิบายเรื่องราวตามโจทย์ที่ได้ ทำให้เห็นว่าผู้เรียนสามารถแยกแยะเหตุ ผล และวิธีแก้ไขปัญหาก็เป็นไปอย่างดี

แผนที่ 8 เรื่อง สร้างสรรค์สันติภาพ ผลการเกิดสันติภาพ คือ ผู้เรียนส่วนมากทำผลงานออกมาเป็นรูปร่างในเชิงบวก เช่น Peace sign, นกพิราบ, รอยยิ้ม, หัวใจ เป็นต้น และผู้เรียนได้ช่วยกันออกความคิดเห็น และสรุปทำการจัดวางผลงานเป็นรูป Peace sign ด้วยเหตุผลที่ว่าสามารถสื่อถึงสันติภาพได้ชัดเจนมากที่สุด จากนั้นผู้เรียนให้ความร่วมมือในการฟังการสรุปความรู้เป็นอย่างดี มีการร่วมแสดงความคิดเห็นที่ทำให้เห็นว่าผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ทำให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาของกิจกรรมไปในทางที่ถูกต้อง

แผนที่ 9 เรื่อง เมืองแห่งความสุข ผลการเกิดสันติภาพ คือ ผู้เรียนจำแนกทางการเรียนรู้ที่เคยสอนไปในกิจกรรมก่อน ๆ ได้ และสามารถสร้างสรรค์ผลงานด้วยตนเองได้ เมื่อเสร็จ ผู้เรียนต่างนำงานมาวางรวมกับเพื่อน ๆ และอธิบายผลงานของตนอย่างสนุกสนาน ซึ่งเป็นเหมือนการทบทวนแนวทางการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันไปในตัวอีกครั้ง จากการอธิบายของแต่ละคน ทำให้เห็นว่าผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงแนวทางกับตัวผลงานของตนเองได้ดี เมื่อทุกคนนำงานมาวางจนครบ ก็ให้ความร่วมมือในการฟังและช่วยสรุปความรู้ของกิจกรรมเป็นอย่างดี

แผนที่ 10 เรื่อง Peace Poster ผลการเกิดสันติภาพ คือ ผู้เรียนมีความพยายามค้นคว้าด้วยตนเองทั้งยัง ช่วยเหลือสอนเพื่อนคนที่ยังไม่สามารถทำได้อีกด้วย เมื่อสอนทำภาพพิมพ์กระจก ผู้เรียนตั้งใจฟังดี และจึงเริ่มต้นสร้างสรรค์ผลงาน เนื่องจากผู้สอนให้ผู้เรียนสร้างงานกันเอง ผู้เรียนจึงมีการตกลงลำดับการพิมพ์งาน ซึ่งผู้เรียนแต่ละคนต่างยอมรับและมีความตั้งใจในการทำงานดี มีการช่วยเหลือกันระหว่างทำการพิมพ์ภาพ จากผลงานและการอธิบายด้านหลังผลงานทำให้เห็นว่าผู้เรียนเชื่อมโยงความคิดกับความรู้และเทคนิคที่เรียนมาได้ และผู้เรียนให้ความร่วมมือในการตั้งใจฟังการสรุปความรู้ของกิจกรรม และช่วยกันทบทวนความรู้เรื่องสันติภาพและศิลปะที่ได้เรียนไป ซึ่งผู้เรียนสามารถทบทวนความรู้ได้อย่างถูกต้อง ทำให้เห็นว่าผู้เรียนจำแนกทางการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันได้และมีความเข้าใจในบทเรียนแต่ละกิจกรรมดี

2.2) ด้านจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ

ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนผู้เรียนจากสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ดจำนวน 15 คน ที่ได้ผ่านนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ มีผลการวัดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ หลังเรียน ($M = 3.77$) สูงกว่าก่อนเรียน ($M = 3.29$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตาราง 3

ตาราง 3

ตารางเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรวมของคะแนนแบบวัดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ

ผลค่าเฉลี่ยรวม	n	M	SD	t-test	p
คะแนนจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ					
ก่อนเรียน	15	3.29	0.16	-19.77	0.000
หลังเรียน	15	3.77	0.10		

* $p < .05$

2.3) ด้านพฤติกรรม

แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนี้ใช้สังเกตผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยครอบคลุมเนื้อหาตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้ คือ 1.การศึกษาค้นคว้าและปฏิบัติงานด้วยตนเอง 2.การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม 3.การคิดวิเคราะห์เชื่อมโยง 4.การใช้เหตุผลเพื่อแก้ปัญหา 5.การแสดงความคิดเห็น 6.การรับฟังความคิดเห็น

7.การตระหนักในความเท่าเทียมและเคารพในสิทธิของกันและกัน ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนพฤติกรรมเป็นแบบ rubric (rubric scoring) โดยแต่ละจุดประสงค์ของการเรียนรู้จะมีระดับคะแนนตั้งแต่ 1 – 5 คะแนน ซึ่ง 1 คะแนน หมายถึงพฤติกรรมอยู่ในเกณฑ์น้อยที่สุด และ 5 คะแนน หมายถึงพฤติกรรมอยู่ในเกณฑ์ที่ดีที่สุด ในแต่ละจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

จากการสังเกตพฤติกรรมรายบุคคลโดยรวมทั้ง 10 กิจกรรม พบว่า เยาวชนผู้เรียนจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 93 มีเกณฑ์พฤติกรรมเรื่องสันติภาพอยู่ในระดับที่ดี และเยาวชนผู้เรียนจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 7 มีเกณฑ์พฤติกรรมเรื่องสันติภาพอยู่ในระดับปานกลาง หมายถึง เยาวชนผู้เรียนส่วนมากมีพฤติกรรมในเรื่องสันติภาพอยู่ในระดับที่ดี มีการแสดงพฤติกรรมในการเรียนรู้และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

2.4) ด้านความคิดเห็นที่มีต่อวัตรกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย

ผู้ดูแลเยาวชนที่เกี่ยวข้อง

จากการสัมภาษณ์ผู้ดูแลเยาวชนจำนวน 2 คน สามารถสรุปความคิดเห็นได้ดังนี้ ในเรื่องของส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทยนั้นมีความจำเป็น เพราะ เด็กและเยาวชนจะได้เรียนรู้วิธีแก้ไขปัญหาอย่างมีเหตุผลไม่ใช้ความรุนแรงมาตัดสินปัญหา และทำให้มีสติและรู้จักการแบ่งปัน และศิลปะนั้นเป็นสิ่งที่สามารถช่วยส่งเสริมให้เยาวชนไทยเกิดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพได้ จากการสอดแทรกเนื้อหาและกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้เรียน

ในส่วนของการแนะนำที่มีต่อวัตรกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทยนั้น ในด้านวัตถุประสงค์ มีความคิดเห็นว่า มีความเหมาะสมตามสิ่งที่คาดหวังในเรื่องของสันติภาพดี ด้านเนื้อหา มีความเหมาะสม ครอบคลุม และกระจายไปตามแต่ละกิจกรรมได้ดี ด้านรูปแบบกิจกรรมเหมาะสมมีความหลากหลายและสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของศิลปะดี ด้านสื่อที่ใช้ในการทำกิจกรรม มีความเหมาะสมตามแต่ละกิจกรรม และมีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า สื่อที่เป็นลักษณะคลิปวิดีโอจะสร้างความสนใจให้กับผู้เรียนในยุคสมัยนี้ได้ดี ด้านการวิเคราะห์และประเมินผลของกิจกรรม มีความเหมาะสมดี และทางด้านระยะเวลาในการทดลองใช้วัตรกรรม มีความเหมาะสม แต่ควรเพิ่มเวลาในการทำกิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้มากขึ้นและควรนำวัตรกรรมไปใช้ในระยะเวลาต่อไปเพราะเด็กและเยาวชนมีความต้องการที่จะต้องถูกปลูกฝังในเรื่องของสันติภาพนี้อยู่ตลอดเวลา

เยาวชนผู้เรียน

จากการสัมภาษณ์เยาวชนผู้เรียนจำนวน 15 คน ในส่วนของความคิดเห็นที่มีต่อเรื่องสันติภาพ พบว่า ผู้เรียนส่วนมากนิยามคำว่าสันติภาพ คือ ความสามัคคี ไม่ทะเลาะเบาะแว้งกัน รู้จักเคารพกันและกัน และอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ในส่วนของความสำคัญของสันติภาพ ผู้เรียนมีความคิดเห็นว่า สันติภาพมีความสำคัญต่อทั้งตัวผู้เรียนเอง ต่อสังคมไทย และต่อโลกเป็นอย่างมาก เพราะในการใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุขย่อมมีความสุขกว่าการใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมด้วยการมีปัญหาทะเลาะเบาะแว้งและมีความรุนแรงต่อกัน และในส่วนของ การสร้างสันติภาพ ผู้เรียนมีความคิดเห็นว่า ผู้เรียนสามารถสร้างสันติภาพด้วยตนเองได้ โดยการใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหา การเคารพในความเท่าเทียมของผู้อื่น และหลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรงต่อกัน

ในส่วนของการรู้สึกที่มีต่อวัตรกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ พบว่า ความรู้สึกก่อนทำกิจกรรม ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความสงสัย ต้องการที่จะลองทำกิจกรรมศิลปะ และคิดว่าสันติภาพเป็นเรื่องที่ไกลตัว ในส่วนของความรู้สึกขณะทำกิจกรรม ผู้เรียนส่วนใหญ่รู้สึกสนุกในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะด้วยตนเองและร่วมกับเพื่อน ๆ และความรู้สึกหลังการทำกิจกรรม ผู้เรียนส่วนใหญ่รู้สึกอยาก

เรียนรู้เพิ่มเติมเพราะอยากรู้สิ่งใหม่ ๆ ทั้งทางด้านศิลปะ สันติภาพและอื่น ๆ ที่น่าสนใจเพิ่มมากขึ้น ในส่วนของความคิดเห็นที่มีต่อการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพนั้น ทางด้านเนื้อหา ผู้เรียนมีความคิดเห็นว่าเหมาะสม เข้าใจง่าย ด้านรูปแบบกิจกรรม มีความเหมาะสมเพราะมีความหลากหลายและน่าสนใจแตกต่างกันไปในแต่ละกิจกรรม ด้านสื่อที่ใช้ มีความคิดเห็นว่า เหมาะสม เพราะในแต่ละกิจกรรมมีการใช้สื่อที่หลากหลาย แต่ส่วนมากชอบสื่อการสอนที่เป็นคลิปวิดีโอ ด้านระยะเวลาในการทำกิจกรรม มีความคิดเห็นว่า ระยะเวลาในแต่ละกิจกรรมสั้นเกินไปควรเพิ่มให้มากขึ้น

กิจกรรมที่ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความชอบมากที่สุด คือ กิจกรรมการเรียนการสอนที่ 8 เรื่อง สร้างสรรค์สันติภาพ ซึ่งจะเป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนช่วยกันสร้างงานศิลปะจัดวาง Installation Art จากงานศิลปะจิตรกรรมจากเกลือ Salt Painting เพราะผู้เรียนให้ความเห็นว่า เป็นกิจกรรมที่มีเทคนิคที่น่าสนใจง่ายต่อการสร้างสรรค์ผลงาน

ส่วนกิจกรรมที่ผู้เรียนชอบน้อยที่สุด คือ กิจกรรมการเรียนการสอนที่ 3 เรื่อง โลกที่พบเจอ ซึ่งจะ เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนถ่ายทอดเรื่องราวผ่านเทคนิคส้อมครีกริมบนเฟรมผ้าใบ เพราะผู้เรียนมีความเห็นว่า เทคนิคนี้ต้องใช้ความตั้งใจและความละเอียดในการสร้างสรรค์ผลงานเป็นอย่างมาก ซึ่งระยะเวลาในการสร้างสรรค์ผลงานมีไม่มากจึงเห็นว่ากิจกรรมนี้ค่อนข้างยาก

อภิปรายผล

ด้านนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย

นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทยนั้น คือ แนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ ที่นำมาพัฒนาเป็นแผนการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย จำนวน 10 แผน โดยในแต่ละแผนจะมีการใช้กระบวนการสอนที่สอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพที่ได้จากการสังเคราะห์ทฤษฎีจิตสำนึก แนวทางการเรียนรู้ และหลักธรรมที่ส่งเสริมเรื่องสันติภาพเข้าไป ซึ่งจากคำกล่าวของพรณี ชูจิรวงศ์ (2551) ที่ว่า การเสริมสร้างจิตสำนึกนั้นสามารถทำได้โดยการเรียนรู้และปฏิบัติด้วยตนเองซึ่งจะทำให้เกิดประสบการณ์และจะนำไปสู่การเสริมสร้างจิตสำนึกในที่สุด ดังนั้นการสอดแทรกแนวทางการส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพเข้าไปในกระบวนการสอนศิลปะนี้ จึงเป็นการทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดการปฏิบัติ และจะทำให้เกิดประสบการณ์นำไปสู่การสร้างจิตสำนึกเรื่องสันติภาพในที่สุด

ด้านจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ

จากการใช้งานนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย พบว่า เยาวชนผู้เรียนที่ได้ผ่านนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย มีผลการวัดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ หลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน ทำให้เห็นว่า กิจกรรมศิลปะสามารถนำมาใช้ส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพแก่เยาวชนได้ ดังคำของ ชูจิตต์ วัฒนารมณ (2529) ที่ว่า ศิลปะช่วยพัฒนาการทำงานร่วมกับผู้อื่น พัฒนาอารมณ์ นิสัย และส่งเสริมการมีสันติภาพภายในใจ และ Poe (2011) ที่กล่าวว่า ศิลปะเป็นสิ่งที่ช่วยในการสนับสนุนเปลี่ยนแปลงจิตสำนึกของมนุษย์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Daniella Gold (2006) ที่สรุปผลไว้ว่า ศิลปะสามารถใช้สร้างจิตสำนึกเรื่องสันติภาพให้แก่มนุษย์ได้ และ Kaneda & Abe (2007) ได้กล่าวถึงผลที่ได้ร่วมโครงการ Kids' Guernica จัดกิจกรรมศิลปะเพื่อเป็นสื่อกลางในการสร้างจิตสำนึกเรื่องสันติภาพให้กับเด็ก ว่า กิจกรรมศิลปะเป็นสิ่งที่ดีที่ช่วยสนับสนุนให้เกิดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพใน

เด็กได้ ทั้งนี้เราจึงสามารถสอดแทรกเนื้อหาเรื่องสันติภาพและแนวทางการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันเข้าไปในเนื้อหาการเรียนรู้และในกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะได้ในแต่ละกิจกรรม

ด้านพฤติกรรมรายบุคคล

พฤติกรรมรายบุคคลตามวัตถุประสงค์ที่เกิดจากการสังเคราะห์ทฤษฎีจิตสำนึก แนวทางการเรียนรู้และหลักธรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันนั้น คະแนนโดยรวมในแต่ละกิจกรรมของแต่ละบุคคลของเยาวชนผู้เรียนส่วนมากมีเกณฑ์พฤติกรรมในเรื่องสันติภาพอยู่ในระดับที่ดี ซึ่งผลทางด้านพฤติกรรมที่เกิดขึ้นนี้มีความสอดคล้องกับไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัจจร (2543) ที่ว่า จิตสำนึกจากภายในจะส่งผลต่อพฤติกรรมและการประพฤติปฏิบัติได้ และสิ่งเร้าในทางบวกจะสามารถไปกระตุ้นให้ผู้รับสิ่งเร้าเกิดจิตสำนึกที่ดี และสามารถแสดงพฤติกรรมออกมาในทางที่ดีได้เช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีระดับจิตสำนึกของ Kihlstrom ที่ Farthing (1992) ได้กล่าวไว้ว่า จิตสำนึกชั้นสะท้อน เป็นการแสดงความคิดของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนำไปสู่การประเมินปฏิบัติตนเอง และวางแผนตัดสินใจในการปฏิบัติตนเองในอนาคต ซึ่งประกอบไปด้วย การพิจารณาความคิดตนเอง และความตระหนักของตนเอง เกิดจากเจตคติที่มีต่อสิ่งเร้า คือ บุคคล สังคม และสิ่งต่าง ๆ และจะเกิดการตอบสนองได้ทั้งทางบวกและทางลบ โดยจะเกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ ซึ่งหากใช้สิ่งเร้าที่ถูกต้องและเหมาะสมกระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกชั้นสะท้อนในทางที่ดีได้ก็จะสามารถทำให้เกิดการวางแผนการปฏิบัติตนในอนาคตให้ไปในทางที่ดี และจะทำให้เกิดการสร้างจิตสำนึกที่ดีขึ้นได้นั่นเอง

ทั้งนี้ผู้เรียนสามารถอธิบายถึงความหมายและความสำคัญของสันติภาพได้ และสามารถแสดงพฤติกรรมที่ดีที่ส่งผลต่อการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้เป็นอย่างดี โดยพฤติกรรมเหล่านั้นได้แสดงออกมาตามเกณฑ์วัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้ ซึ่งพฤติกรรมที่ผู้เรียนได้แสดงออกมา คือ ผู้เรียนรู้จักศึกษาและปฏิบัติงานด้วยตนเองได้ ซึ่งจะเป็นการทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่จะสามารถดำรงชีวิตด้วยตนเองได้ในอนาคต ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเป็น ใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหาได้ ผู้เรียนจะรู้จักเชื่อมโยงหาเหตุผลและแนวทางในการแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกวิธีโดยปราศจากการใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา ผู้เรียนรู้จักแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ในส่วนนี้ผู้เรียนจะรู้จักคิดและรับฟังผู้อื่นเพื่อนำไปสู่ทางออกของปัญหาได้หลากหลายมากขึ้น และสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันบนบรรทัดฐานที่มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันในสังคม ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและเคารพในความเท่าเทียมกัน ในส่วนนี้ผู้เรียนจะได้เรียนรู้พฤติกรรมที่นำไปใช้ในการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมบนความแตกต่างที่หลากหลายของแต่ละบุคคลทั้งทางด้านกายภาพ ความคิด และจิตใจ

การพัฒนาของพฤติกรรมของเยาวชนในช่วงต้นนั้น มีความสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2552) ที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ดังนี้คือ 1. มีความสามารถในการสื่อสาร ถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ 2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม 3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล 4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคม 5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม ทั้งนี้ผลคะแนนโดยรวมอาจจะไม่เพิ่มขึ้นอย่างคงที่

เพราะขึ้นอยู่กับสภาวะอารมณ์ในแต่ละวันและความสนใจที่มีต่อการเรียนการสอนในแต่ละครั้งของผู้เรียนด้วยนั่นเอง

ด้านความคิดเห็นที่มีต่อนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย

จากผลการศึกษาความคิดเห็นจากทั้งผู้ดูแลเยาวชน และจากตัวเยาวชนผู้เรียนเอง พบว่า ทั้งผู้ดูแลและตัวเยาวชนนั้นต่างมีความคิดเห็นว่า สันติภาพ เป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากในปัจจุบัน จึงเห็นด้วยและคิดว่ามีความจำเป็นที่จะนำเรื่องสันติภาพและแนวทางการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันมาใช้สอนเพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ เพื่อให้เยาวชนรู้จักแก้ไขปัญหาด้วยเหตุผล ไม่ใช่ความรุนแรง และให้สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข ทั้งนี้ทางด้านนวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทยนั้น มีความเหมาะสมทั้งทางด้านวัตถุประสงค์ เนื้อหา รูปแบบกิจกรรม สื่อที่ใช้ และมีการแนะนำให้มีการใช้สื่อจำพวกคลิปวิดีโอให้มากขึ้น เพราะเป็นสื่อที่ใช้ดึงดูดความสนใจแก่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี แต่ในด้านระยะเวลาในการทำกิจกรรมแต่ละกิจกรรมยังค่อนข้างน้อยควรเพิ่มเติมเวลาในกิจกรรมหรือบริหารเวลาการสอนให้ดี และควรนำนวัตกรรมไปใช้ในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. สื่อที่ใช้ในการเรียนการสอน ผู้เรียนมีความชอบและสนใจในสื่อจำพวกคลิปวิดีโอ หากมีการนำสื่อจำพวกคลิปวิดีโอไปใช้ในการเรียนการสอนมากขึ้นจะช่วยดึงดูดความสนใจของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี
2. ระยะเวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมและครั้งที่กำหนดไว้อาจจะค่อนข้างน้อย ผู้สอนจึงควรบริหารเวลาในการใช้ชิ้นนำ ชิ้นปฏิบัติ และชิ้นสรุปในการเรียนการสอนให้ดี หรือเพิ่มเติมเวลาในการทำแต่ละกิจกรรมให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทยนี้ สามารถนำไปต่อยอดเพิ่มเติมเนื้อหาทางด้านสันติภาพและศิลปะให้มากขึ้นได้ เพื่อให้เกิดความครอบคลุมทั้งทางด้านเนื้อหาและเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น
2. นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย สามารถนำไปทดลองใช้กับผู้เรียนทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน และในช่วงวัยอื่น ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนที่หลากหลายและเพื่อศึกษาผลของการเกิดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพในรูปแบบการเรียนการสอนและช่วงวัยของผู้เรียนอื่น ๆ ที่แตกต่างกันออกไป

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม. (2556). *ประมวลสถิติด้านสังคมประจำปี 2556*.

<http://www.m-society.go.th/ebook/uploads/doc/Socialbook4>.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*.

โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2541). *การศึกษากับการพัฒนาคุณธรรม*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

ชลธิชา ชันติติลวงษา. (2540). *ผลของการสอนศิลปะตามแนวคิดแบบเซอร์เรียลลิสต์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์เรื่องสันติภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในชุมชนแออัด กรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]*. Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR).

<http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/16604>

ชูจิตต์ วัฒนารมณ. (2529). *คุณค่าของกิจกรรมศิลปะศึกษาต่อนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตามการรับรู้ของครูศิลปะศึกษาและผู้เชี่ยวชาญทางศิลปะศึกษา กรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]*. Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR).

<http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/23352>

พรณี ชูจิรวงศ์. (2551). *อานภาพจิตใต้สำนึก*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ต้นไม้.

ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม และ สังคม สัจจร. (2543). *สำนึกไทยที่พึงปรารถนา*. โรงพิมพ์เดือนตุลา.

สุนันท์ สินธพานนท์. (2551). *นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน*. 9119 เทคนิคพรินต์.

ภาษาอังกฤษ

Anderson, T. (2002). Mandala: Constructing Peace through art. *Art Education*, 55, 33-39.

Farthing, G. W. (1992). *The psychology of consciousness*. Prentice Hall, Inc.

Gold, D. (2006). The art of building peace: How the visual arts aid Peace-Building initiatives in Cyprus. *Independent Study Project (ISP) Collection*, Paper 370. https://digitalcollections.sit.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=&httpsredir=1&article=1350&context=isp_collection

Song, Y. I. K. (2012). Educating for peace: A case study of a constructivist approach to understanding peace through artistic expression. *Creative Education*, 3, 79-83.

Kaneda, T and Abe, T. (2007). *Art education for peace: Kids' Guernica, International Children's Peace Mural Project*. InSEA Europe. <http://www.insea.europe.ufg.ac.at/news/Kids%20Guernica.pdf>

Poe, D. (2011). *Communities of Peace*. Rodopi.